

Lese eller scrolle – må jeg velge?

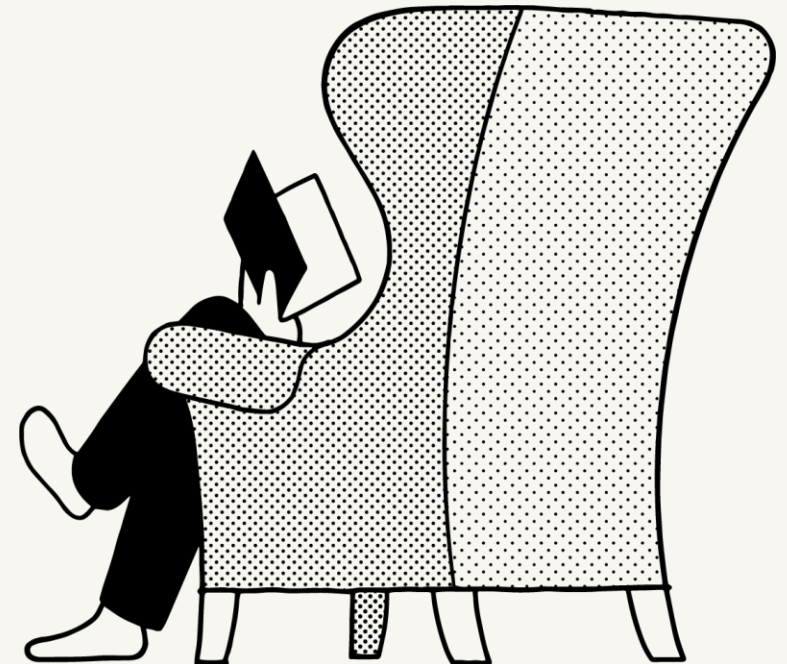
*Ingeborg Volan,
Adm. direktør*

Bokklubben

Hvem er jeg?

- ✓ Lesehest siden treårsalderen
- ✓ «Netthode» fra jeg var 16
- ✓ Journalist, redaktør og sosiale medier-ekspert i 15 år...
- ✓ ... og profesjonell lesehest de siste to

Har det blitt for mye skjerm?

UTDANNINGSNYTT

MENY

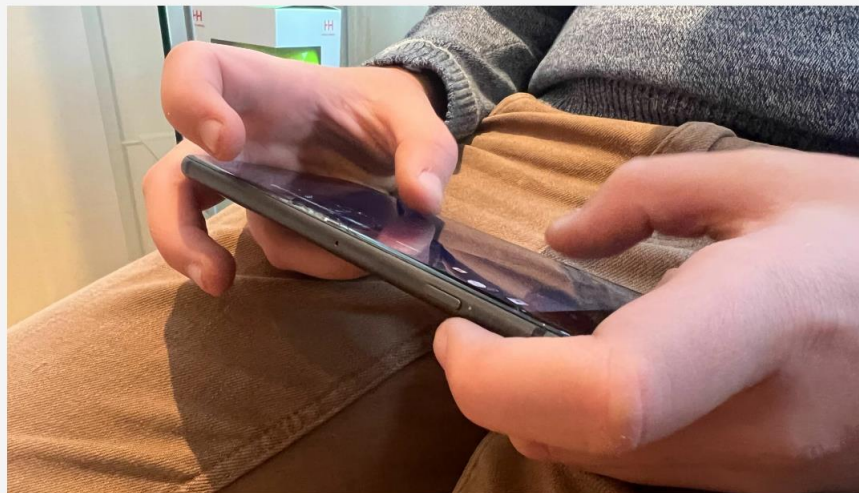

Foto: Paal Svendsen

Vis mer

Skolene kan bli mobilfrie allerede over nyttår

Allerede om to-tre måneder kan de norske skolene være mobilfrie, opplyser kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) til NRK.

Publisert mandag 06. november 2023 - 06:22

Fredag skrev [Dagbladet](#) at Nordtun har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle en tydelig anbefaling til norske skoler for å unngå mobilbruk.

I første omgang er det ikke snakk om et forbud.

– Det vil ta for lang tid å få på plass et forbud. Å gi en tydelig anbefaling kan gjøres langt raskere. Inntil to-tre måneder er målet, sier hun til [NRK](#).

Den ferske kunnskapsministeren peker på at mobilen påvirker de faglige resultatene negativt og fører til utenforskap og mobbing.

– Målet er at vi får bukt med dette og ser på restriksjoner knyttet til mobilbruken i skolehverdagen,

Lesing styrker:

- Språkutviklingen
- Ordforrådet
- Fantasien
- Den psykiske helsen

Ett av tre barn blir sjelden eller aldri lest for: – Det er trist

Selv om åtte av ti barn spør mamma eller pappa om å bli lest for minst en gang i uka, viser fersk undersøkelse at ett av tre barn sjelden eller aldri blir lest for.

Viktoria Arild, Håkon Strøm Solsbakk og Ulrik Birkeland Owren elsker å bli lest for, spesielt hvis de kan sitte med en venn.

FOTO: ØYSTEIN OTTERDAL / NRK

Ingvild Stuedal Taranger
Journalist

Øystein Otterdal
Journalist

Øystein Ellingsen
Journalist

Johan Mihle Laugaland
Journalist

Publisert 8. feb. kl. 13:05

...og konsentrasjonen, da.

UNIVERSITETET I OSLO Det samfunnsvitenskapelige fakultet NO EN

Sosialantropologisk institutt (SAI)

← Forskning ← Aktuelt innen forskning ← Aktuelle forskningssaker ← 2023

Lesing og konsentrasjon: – Vi kan ikke stole på viljestyrken i møte med algoritmene

Studenter ved Universitetet i Oslo allierer seg mot skjermene for å finne tilbake til konsentrasjonen, og lese bedre.

Konsekvenser for mental helse: Eksperimentet med langlesing ved Universitetet i Oslo har ikke bare å gjøre med studenters evne til å lese lange tekster, ifølge forskerne Anne Mangen og Ståle Wig. Konsentrasjonsevne og skjermbruk kan også ha direkte forbindelse til mental helse. Foto: Erik Engblad / UIO

Vår skadeskutte konsentrasjon har fått mye oppmerksomhet de siste ukene. Johann Haris bok *Stjålet fokus* har nylig kommet på norsk, samtidig som [debatten om barn og unges skjermbruk i skolen har fylt avisspaltene](#). Den siste [PISA-undersøkelsen](#) viser at elever på norske skoler er blant verstingene når det kommer til lesing på fritida. For jul lanserte den svenske skoleministeren [den største satsinga på lærebøker i moderne tid](#).

Det har skjedd noe med leseleden til barna

Laveste lese glede

Norske 10-åringar rapporterer lavest lese glede av samtlige land i undersøkelsen. Kun 13 prosent av norske elever sier det liker å lese godt, mens det internasjonale gjennomsnittet ligger på 42 prosent. Færre elever leser på fritiden i 2021 enn i 2016.

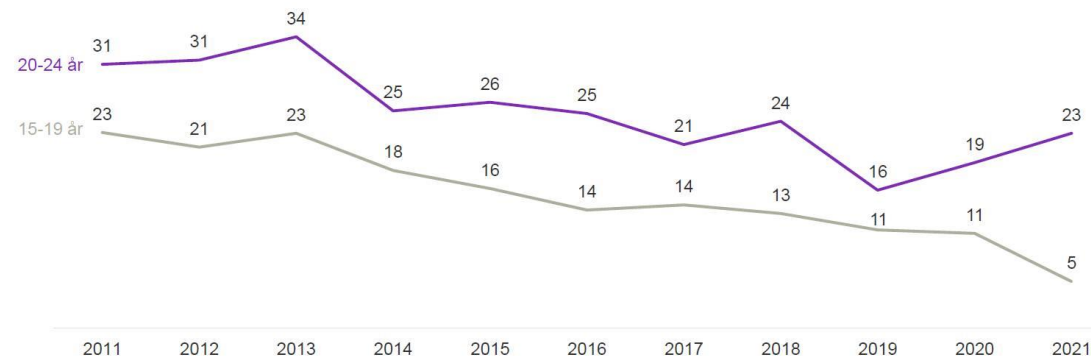
Flere elever på lavt mestringsnivå i lesing

I 2021 skårer én av fem norske 10-åringar på lavt mestringsnivået eller under. Det er dobbelt så mange som i 2016. Disse elevene vil ha problemer med å lese en alderstilpasset tekst fra begynnelse til slutt og forstå innholdet.

Jenter leser fortsatt bedre enn gutter i 2021, men forskjellen har ikke økt.

De yngste leser betraktelig mindre og de eldre er på en oppadgående trend

Leser bok/bøker 5 eller flere ganger i uka

KANTAR

Kilde: F&M 22/1 MGI (n=518)

102

På barnetrinnet leste de som hadde gode leseferdigheter mer på fritida enn de som hadde svakere ferdigheter. Men elever som var jevn gode på barneskolen hadde ulik leseutvikling gjennom ungdomsårene, og lese mengde var med på å forklare hvor god leseutvikling elevene hadde. Hvor mye de leste på fritida var en viktig driver for utviklingen deres i disse årene. Særlig bra var det å lese bøker.

- Finsk undersøkelse gjennom grunnskolen, Utdanningsforskning.no

Det er ikke bare i skolen vi må jobbe litt...

Lesemiljøet i hjemmet har stor betydning for barns leseferdigheter

Barn som blir lest for hjemme, og som har foreldre som leser mye selv, har gode forutsetninger når de begynner på skolen.

Published 09. okt. 2020 Endret 21. jun. 2022

Det er avgjørende for barns leseferdigheter at de blir lest for hjemme.

Hvor langt barna har kommet i leseutviklingen når de begynner på skolen, har sterk sammenheng med hvordan lese miljøet er i barnas hjem fra de er små. Det viser en studie utført i forbindelse med forskningsprosjektet *På Sporet* ved Lesesenteret, Universitetet i Stavanger.

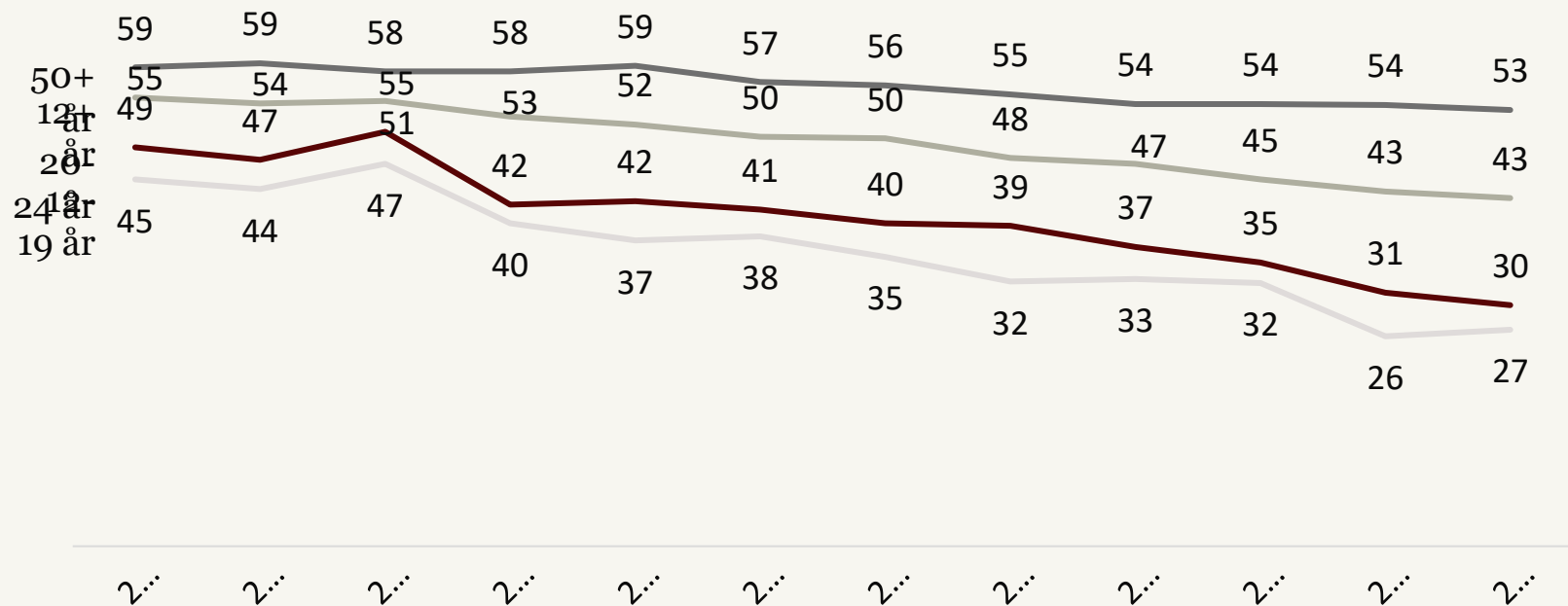
– Det er stor forskjell på seksåringer. Mens mange ferske førsteklassinger allerede kan lese på egen hånd, har andre ennå ikke skjønt at bokstaver representerer lyder. Fra forskning vet vi at det er viktig at barna er godt forberedt på å begynne å lese når de begynner på skolen og skal gå i gang med formell leseopplæring. Denne studien viser at foreldrenes holdninger til lesing, hvor mange barnebøker barna har hjemme, hvor tidlig foreldrene begynte å lese høyt for barna og hvor ofte de leser for dem, avgjør hvor godt stilte barna er til å gå i gang med å lære å lese ved skolestart, sier Vibeke Bergersen.

De store forskjellene i leseforståelse blant ungdom finner man mellom dem som aldri leser, og dem som leser noe. Det avgjørende er at barn og ungdom får tilgang til og blir kjent med litteratur som kan engasjere dem, og som gjør at de jevnlig velger å sette seg ned med en bok på fritida.

- Utdanningsforskning.no

Og det har jo skjedd noe med oss voksne også

Andel nordmenn som leser bok minst en gang i uka

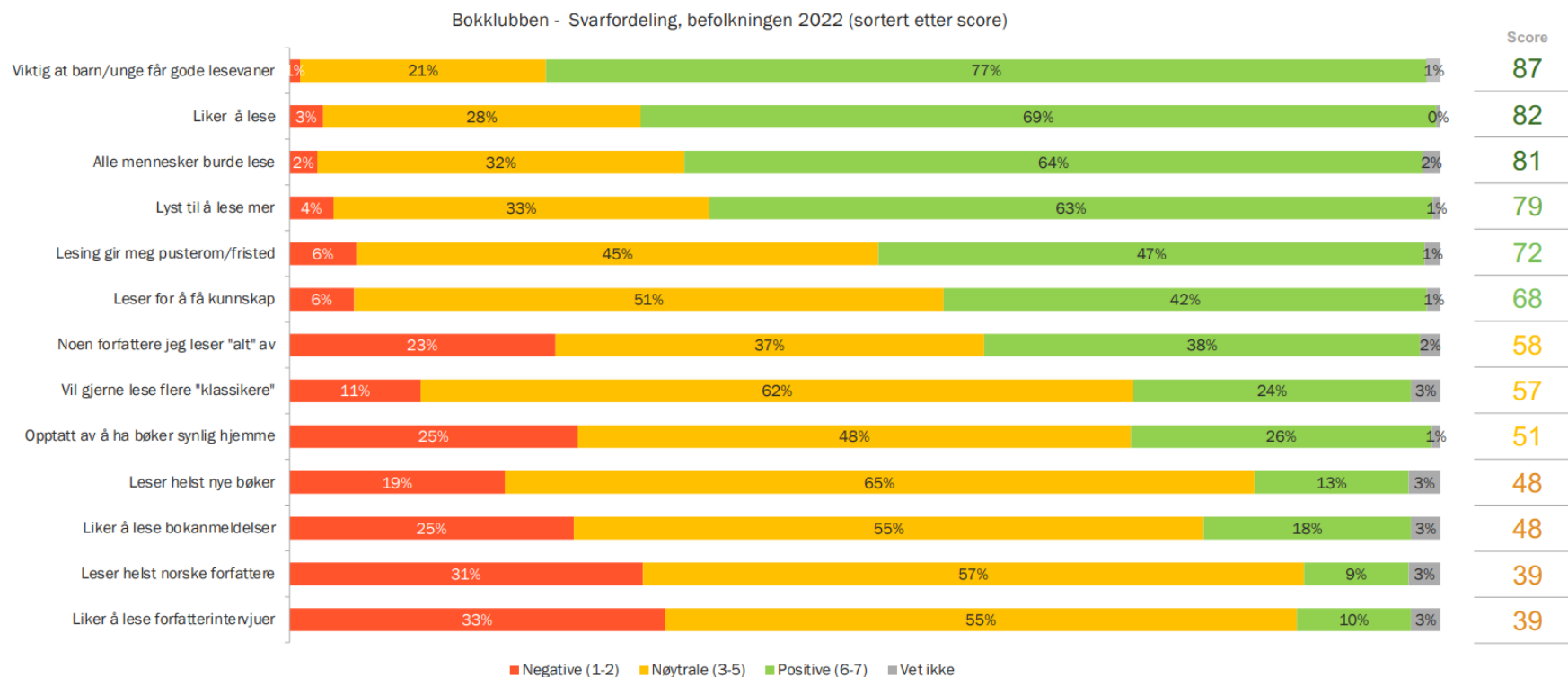
«Mange voksne nordmenn har utilstrekkelige leseferdigheter. Hvis man som forelder ikke liker å lese, bør man allikevel forsøke å gi barna tilgang til bøker på andre måter. Kanskje kan man gi barnehagen beskjed om at barnet kan trenge ekstra lesestimulering. Man kan også sitte sammen med barnet når det leser lydbøker med tekst og bilde på nettbrett.»

Vibeke Bergersen, UiS

Liv og lære: «Alle» mener det er viktig at barn får gode lesevaner, og nesten alle «liker å lese» og «har lyst til å lese mer»

APELAND

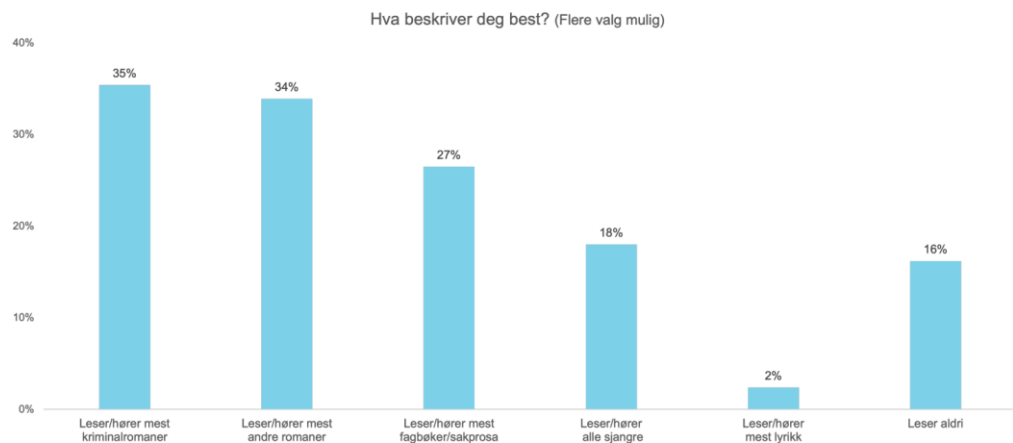
Viktig med gode lesevaner for unge

Hvordan står det til med oss voksne?

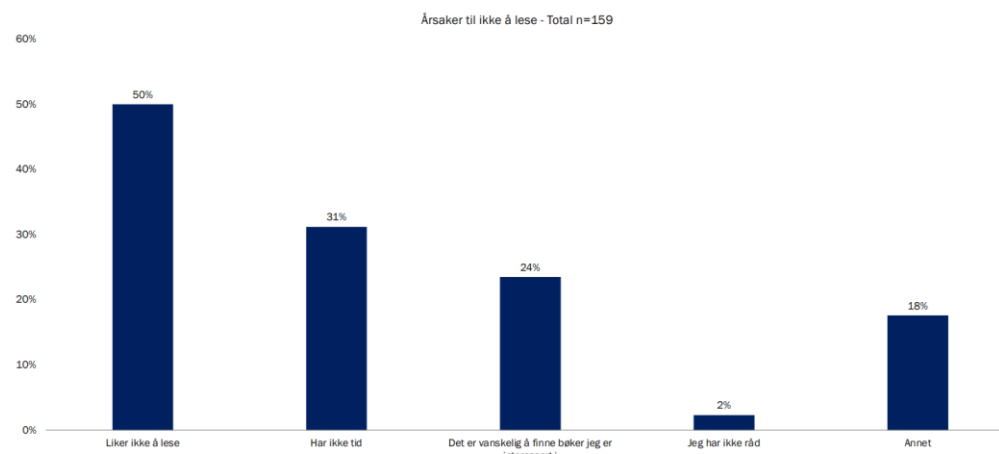
APELAND

Kriminal-/andre romaner mest lest, 16 prosent leser aldri

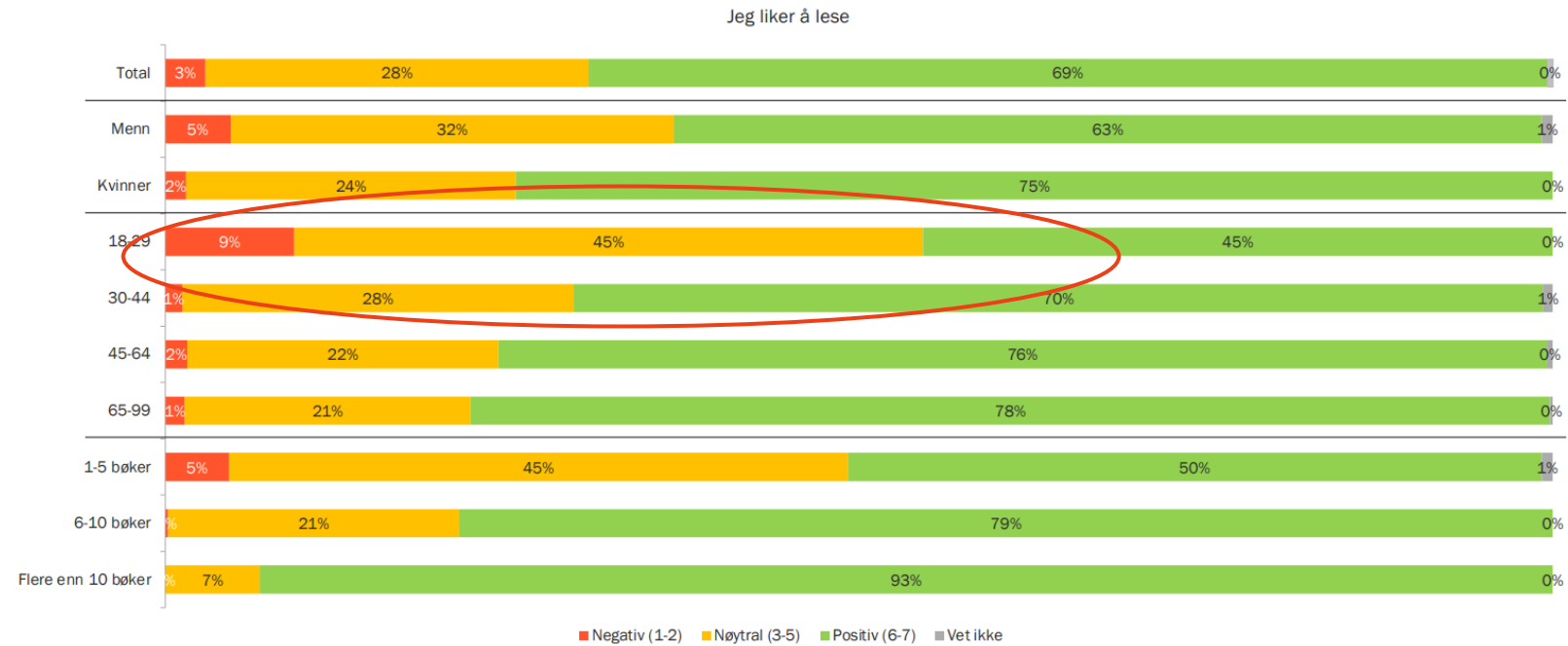
APELAND

Halvparten liker ikke å lese, en tredjedel har ikke tid

...men det er noe med de unge voksne

Jeg liker å lese

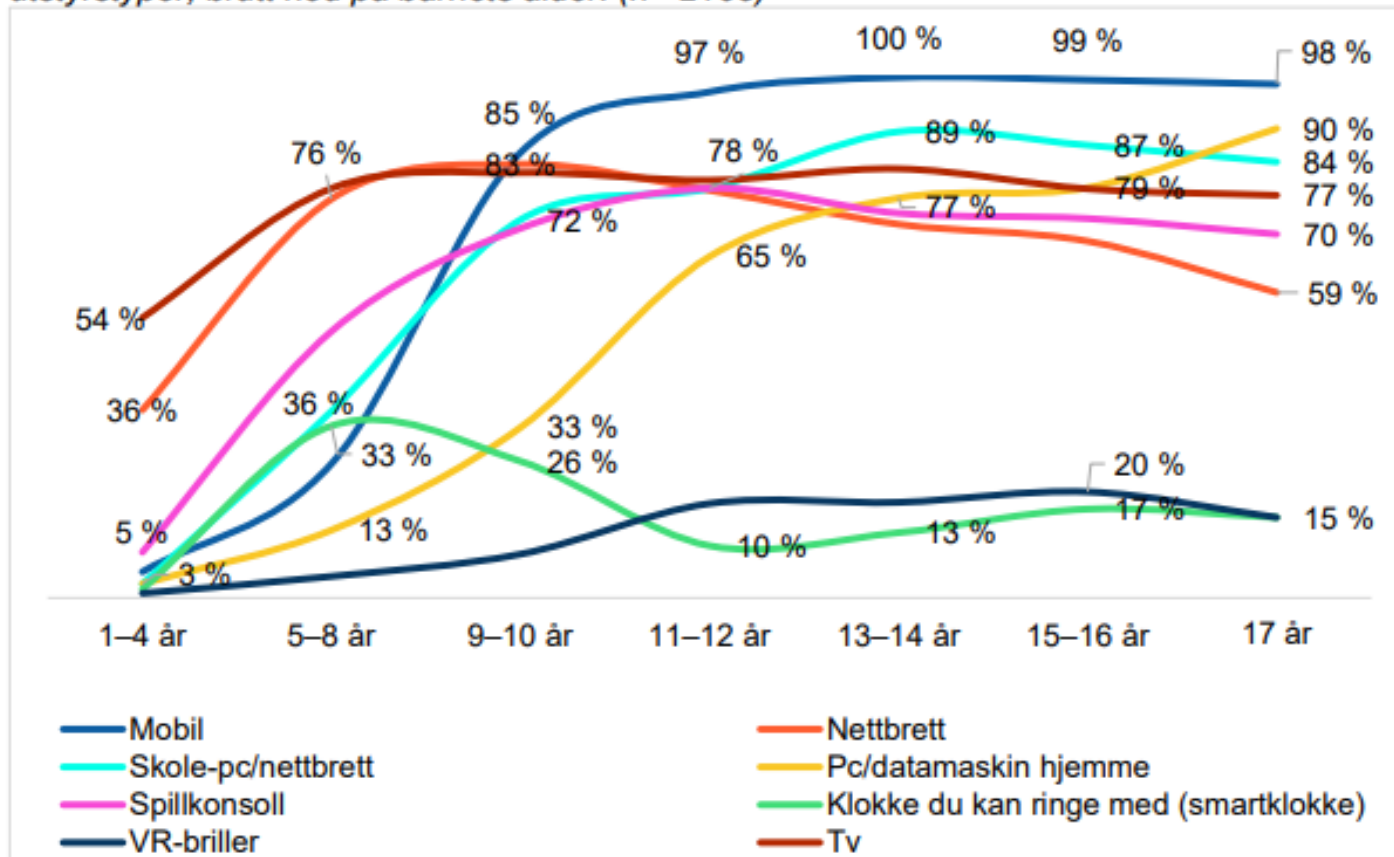

Hva hindrer oss i å være de leserne vi vil være? Den lille skjermen. Og vår egen konsentrasjon.

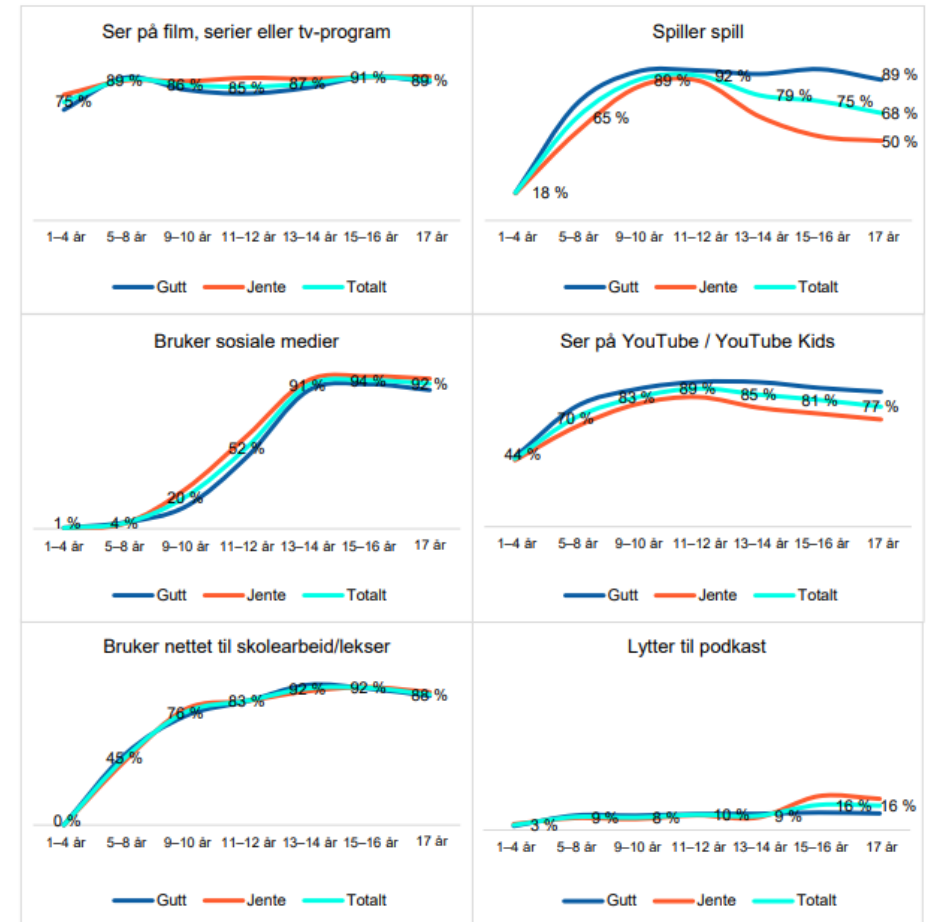

Det er lett å «bevise» at barn bruker sosiale medier mer når de leser mindre

Figur 4: Andel av barn som har tilgang (har egen eller deler med andre i familien) til ulike utstyrstyper, brutt ned på barnets alder. (n= 2165)

Figur 12: Hvor ofte gjør barnet ditt dette? Ukentlig bruk, brutt ned på alder og kjønn. (n=2165)

Vi har data om at sosiale medier kan bidra negativt

- FOMO og søvnmangel
- Reduserte muligheter til sosial læring
- Dårlig kroppselvilde
- Angst og depresjon

Sykepleien Forskning Fagutvikling Nyheter Debatt Stillinger

FAGUTVIKLING | PUBLISERT 13.12.2019

Hyppig bruk av sosiale medier kan gi ungdom psykiske utfordringer

BLIR PÅVIRKET: Jo mer tid jenter bruker på sosiale medier, desto mer kan deres følelsesliv bli påvirket. *Illustrasjonsfoto: Mostphotos*

Jenter og gutter påvirkes ulikt av sosiale og digitale medier. Angst, depresjon og dårlig selvbilde rammer oftere jenter enn gutter, mens aggressive reaksjoner og atferdsvansker rammer gutter hyppigst.

FORFATTERE
[Siw Christine Sørvik Bratney](#),
Sykepleierstudent
Avdeling for helse og sosialfag,

Men det er mye positivt med nett og sosiale medier også

- Tilgang til kunnskap
- Uttrykke kreativitet
- Delta i debatt
- Kontakt med venner og familie
 - Og nye venner!

The image shows a screenshot of a news article from the website forskning.no. The article is titled "Riktig bruk av sosiale medier kan gjøre deg lykkelig" (Correct use of social media can make you happy). The author is Hilde Hartmann Holsten, a communication advisor at the University of Oslo. The article is dated Tuesday, March 6, 2018, at 05:00. The main text discusses how social media can be used to strengthen existing friendships and how internet use can affect social contact in real life. The article includes a sub-header "Vi bruker internett til å pleie forholdet til de vi kjenner. Det gjør oss mindre ensomme." (We use the internet to nurture the relationship with those we know. It makes us less lonely.) and a sub-image showing hands typing on a laptop keyboard with a cup of coffee in the background.

forskning.no Kultur Helse Miljø Samfunn Teknologi Naturviten Podcast Nyhetsbrev

En stor samlestudie viser at sosiale medier gjør oss lykkelige når vi bruker det til å dyrke allerede eksisterende vennskap. (Illustrasjonsfoto: Shutterstock / NTB Scanpix)

Riktig bruk av sosiale medier kan gjøre deg lykkelig

Vi bruker internett til å pleie forholdet til de vi kjenner. Det gjør oss mindre ensomme.

Hilde Hartmann Holsten
KOMMUNIKASJONSRADGIVER

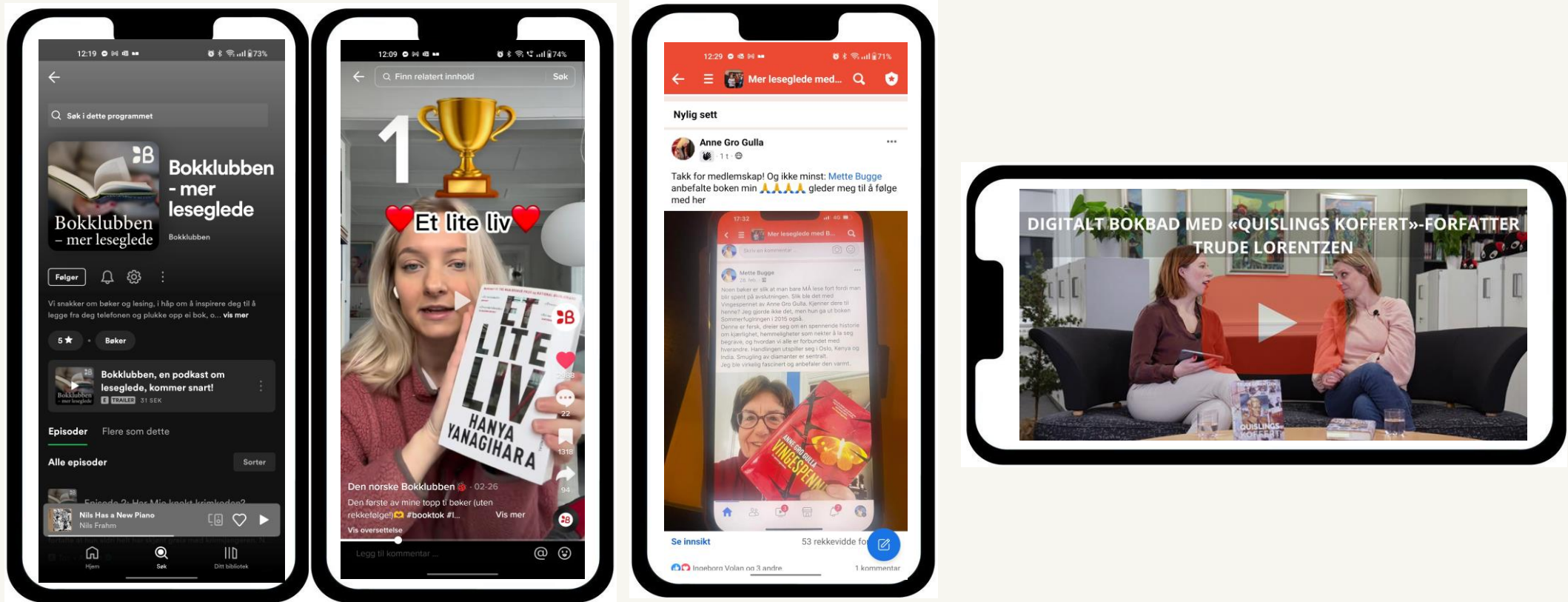
Universitetet i Oslo

Tirsdag 06. mars 2018 - 05:00

f t e

– Da internett kom, så man en tendens til at internett erstattet sosial kontakt i det virkelige liv, og at de som brukte internett i stor grad, ble mer isolerte, sier Fulvio Castellacci.

Digitale formater kan også bidra til leseglede

Noen sentrale spørsmål og problemstillinger:

- ✓ Hvordan sikrer vi at vi bruker det beste av digitale kanaler uten at vi lar oss overkjøre av de dårlige sidene?
- ✓ Risikerer vi at konsentrasjon og lesing blir elitefenomener?
- ✓ Hvordan unngår vi at Norge kommer bakpå i teknologi-utviklingen?
 - ✓ Kan konsentrert, skjermfri tid kanskje hjelpe med dette?

